

# הוראת מחול הג'ז בארץ

## ראיון עם רכזת הקורס למדריכי ג'ז, דנה מלר-אדלר

### הילה קובריגרו-פנחסי

הלהקה היתה פופולרית מאוד והופיעה בתוכנית שבועית בטלוויזיה.

בשל השימוש במוסיקה עכשווית נתפש הג'ז כסגנון מחול ידידותי בעיני ההמונים, שרצו גם לחוות את חוויית הריקוד. מרכזי המחול ביקשו לקיים שיעורי ג'ז, אך מכיוון שלא כולם ידעו מה לדרוש ולמה לצפות, מורה שלימד תנועה עם מוסיקה עכשווית נחשב "מורה לג'ז" ושיעוריו נכללו במערכת השעות בסטודיו. ככל שהיו יותר תלמידים, השיעור השתלם יותר לסטודיו מבחינה כלכלית והדרישה גברה. ביקורת על איכות תוכנית הלימודים ועל רמת ההוראה עוד לא היתה קיימת. הצורך במורים מיומנים לג'ז שהיו בעלי ידע טכני הביא לפתיחת קורס מדריכי ג'ז בבית הספר למאמנים ולמדריכים על שם נט הולמן במכון וינגייט. דיאנה איסן פתחה את הקורס, הקיים כבר עשרים שנה, וכעבור שנה עברו מושכות הריכוז לידי שרי כץ-זכרונה, שניהלה אותו 17 שנה. בארבע השנים האחרונות מרכזת אותו דנה מלר-אדלר.

מלר-אדלר החלה ללמוד מגיל צעיר בלט קלאסי, בשיטת R.A.D (Royal Academy of Dance) אצל המורה פט נידלמן. בהמשך התחנכה בשיטת וגנובה (Vaganova) בסטודיו של אלכסנדר ליפשיץ בירושלים והמשיכה את לימודיה בתיכון של האקדמיה למחול על שם רובין. בסיום לימודיה נסעה לספרד, שם השתתפה בשיעורי בלט קלאסי בבלט מדריד. כשחזרה נרשמה לאקדמיה למוסיקה ומחול על שם רובין, שם למדה לתואר ראשון ולתעודת הוראה במחול. כבר בשנה הראשונה ללימודיה החלה ללמד. בהמשך החלה ליצור וכוריאוגרפית זכתה במקום הראשון בתחרות הג'ז בכרמיאל ובמקום הראשון בתחרות הג'ז של גביע ברודוויי (Broadway Cup) בלינקולן סנטר. בנוסף יצרה כוריאוגרפיה לטקס המשואות הארצי בהר הרצל ולטקסים ממלכתיים אחרים. כיום היא עובדת עם הלהקות בסטודיו "רותינע"

מחול הג'ז צמח משילוב בין תרבויות העבדים שהגיעו מאפריקה לארצות הברית לבין המחול החברתי האופייני לכל תקופה. לפיכך, עם שינוי המחולות החברתיים מתקופה לתקופה השתנה גם הג'ז והשתכלל. מחול הג'ז מאופיין בתנועה על מקצבים משתנים והפרדות גוף (isolations) ומורכב ממגוון סגנונות: ג'ז לירי (lyrical jazz), שבו אלמנטים מהבלט הקלאסי שולבו במחול הג'ז; ג'ז מודרני (modern jazz), המשלב אלמנטים מן המחול המודרני; ג'ז אפריקני (afro jazz), המשלב אלמנטים אפריקניים; ג'ז לטיני (latin jazz), שאימץ אלמנטים מן הסלסה וממגוון ריקודים לטיניים; פאנקי ג'ז (disco/funky jazz), שבו אלמנטים מן הדיסקו; וג'ז תיאטרלי (theatre jazz) – סגנון המשלב אלמנטים של משחק, שירה וריקוד. הריקודים בו נחשבים המקצועיים ביותר בעולם הג'ז והם חלק אינטגרלי מקידום עלילת המחזה. בשנים האחרונות הצטרפו לכל אלה סגנון הרחוב (street), ההיפ-הופ וסגנונות נוספים.

המורים הראשונים לג'ז בישראל, רות האריס, שמעון בראון, אלידע גרא, ג'ון קליין ואחרים, לימדו ג'ז על פי סילבוס מסודר, המשלב בתוכו אלמנטים מן הבלט הקלאסי ומהמחול המודרני, ובעיקר התמקדו בטכניקת לואיגי (Luigi) ובסגנון הג'ז התיאטרלי. הם לימדו באקדמיה למוסיקה ומחול על שם רובין, שדרשה רמה טכנית ברורה: טכניקה בסיסית בבלט קלאסי ובמחול מודרני. הפופולריות של מחול הג'ז עלתה עם הקמתה של להקת הג'ז הראשונה בארץ, בשנת 1967, "ג'ז פלוס" שמה. את הלהקה הקים שמעון בראון, שהוכשר בארצות הברית. הוא לימד את טכניקת לואיגי, רקד ויצר את הכוריאוגרפיות ללהקה. אתו רקדו גליה גת, רות לרמן ויונה לוי, כולם רקדנים מקצועיים יוצאי להקת בת-שבע.



Fosseble מאת הילה קובריגרו-פנחסי, להקה ייצוגית יד חריף מטה יהודה, צילום: "מבעד לעדשה" Fosseble by Hila Covrigaro-Pinhasi, Yad Harif official dance group Mate Yehuda Photo: Mibaad La-adasha

נמוכה מאוד, שטענו כי רקדו ג'ז כל השנים ולא היה להם כלום מלבד אוסף של תנועות פשוטות, שלא נדרשת בשבילן שום מיומנות מיוחדת. אני רואה את זה עד היום. בתקופה האחרונה אני מרגישה שחל שיפור, שאותו אני מייחסת בעיקר לחשיפה למחול בתקשורת ולנגישות שמאפשר האינטרנט. החשיפה עשתה המון. הביקוש למחול, ובעיקר לג'ז, גדל. עם זאת, התלמידים יודעים לדרוש טכניקה. אני לא חושבת שבחול"ל נולדו רקדנים טובים יותר. המנטליות היא זו שתקבע את טיבו של הרקדן. מורה או תלמיד שרוצה להיות מדריך מוסמך מגיע לקורס, כדי להבין איך מעמידים רקדנים מוכשרים ומקנים להם מנטליות נכונה".

### מי מגיש מועמדות ומגיע למבחן קבלה?

"מגיעים רקדנים ומורים מכל הארץ, בעלי רמה טכנית מגוונת, עם או בלי ניסיון בהוראה. לכולם יש רצון אחד – להפוך למדריך לג'ז. יש כמה תנאי קבלה בסיסיים, כמו בריאות תקינה, גיל 17 ומעלה, תעודת בגרות מלאה וניסיון קודם במחול. אחרת לא יהיה אפשר להנפיק תעודת מדריך. אפשר ורצוי לצרף מגוון המלצות מהמקומות השונים שבהם הם רקדו ולמדו".

בעיני. עם הזמן, הסגנון שלי השתנה בעקבות התפתחויות בחיי האישיים. התבגרותי. היום החומרים והשפה שלי שונים לגמרי. מכיוון שאני מגיעה מרקע קלאסי חזק, הג'ז שלי הוא טכני מאוד ואני משלבת את סגנון הג'ז התיאטרלי, ג'ז מודרני וג'ז לירי".

### מה לדעתך קורה בג'ז היום?

"עד לפני שנתיים-שלוש, כל אחד שידע לזוז מעט לצלילי מוסיקה עכשווית קרא לעצמו מורה לג'ז. הפריע לי שלוקחים תחום רציני, עם טכניקה שיכולה לפתח רקדנים, אמנות לשמה עם תוכן רציני ועם מגוון סגנונות, והופכים אותו לרדוד וללא תוכן. מי שידע מלכתחילה להכניס מורים עם טכניקה היו רק מגמות המחול הרציניות, שם היה פרוץ. זה עשה שם מאוד רע לג'ז! מרכזי המחול הנחשבים הרחיקו את עצמם מג'ז. עם זאת, לא היה אפשר להתנגד לפופולריות הגדולה שלו והג'ז אכן נכנס לתוכנית הסטודיו. עקב חוסר בידע והבנה של המקצוע, לא היתה עליו בקרה. שום פיקוח לא היה, לא על המורים ולא על החומר הנלמד. הג'ז נחשב ריקוד עממי, שלא דורש לימוד יסודי. הייתי נתקלת ברקדנים ברמה

אני משתמשת בכלים שלי, בטכניקה הקלאסית, ואיך אני שוברת את הסגנון כדי לשלב אותו בעולם הפאנק. הכנסתי לשיעור את הפרדות הגוף והאלמנטים הספציפיים לג'ז. כעבור כמה שנים נסעתי לניו יורק והשתתפתי בשיעורי ג'ז. הרגשתי שזהו המקום שלי. מאוד אהבתי את התיאטרליות והוויזואליות. באספקטים הללו, הג'ז מאוד דומה לבלט קלאסי. בתחילת הדרך הייתי משתמשת בגימיקים, גם כדי לחפות על טכניקה לקויה וגם להוציא מהרקדנים את ההופעה הדרמטית שרציתי להגיע אליה. הקפדתי לתת אלמנטים טכניים שהם מסוגלים לעשות. ולעשותם טוב. לא "לקפץ" בשלושה פירוואטים, אלא לעשות פירוואט אחד טוב ונקי. וירטואוזיות יכולה להגיע מהעוצמה ומהאחידות ולא רק מהיכולת למתוח את הרגל. הדרך להצלחה תלויה, לדעתי, בהתאמת החומר הטכני לרמת התלמידים. כבר מהתחלה הכנסתי את התיאטרליות. בכוריאוגרפיה יצאתי מנושא, וזה הביא אותי ליצור ריקוד ג'ז בעל ערך מוסף. כך התיאטרליות השתלבה. כוריאוגרפיה טובה, לדעתי, היא יצירה הבנויה למוסיקה ספציפית. זה מה שמבחין את היצירה מעוד קומבינציה בשיעור. אם אפשר לבצע אותו ריקוד על מוסיקה אחרת, הכוריאוגרפיה איננה טובה

והשנה החלה לעבוד בסטודיו עם להקה מקצועית, שמתכוננת להופעת הבכורה בתחילת הקיץ. בנוסף, מלר-אדלר מלמדת בהשתלמויות מורים שונות ובקורסי קיץ, כמו קורס הקיץ של הלהקה הקיבוצית.

בראיון עמה ניסיתי לבחון היכן עומד החינוך לג'ז היום, דרך התבוננות בהכשרת מדריכי הג'ז. האם חלה התקדמות בתפישה של הוראת הג'ז? אם כן, כיצד היא באה לידי ביטוי אצל המדריכים החדשים? לבסוף, האם דרך השינוי בהוראת מחול הג'ז משתנה גם התפישה של המחול עצמו?

### מה היתה האינטראקציה הראשונה שלך עם הוראת מחול הג'ז?

"במקרה פנו אלי מסטודיו למחול בירושלים וביקשו שאלמד ג'ז. עד אז ההיכרות שלי עם הג'ז היתה מינימלית: סמסטר אחד עם המורה לג'ז חירי גולדשלג, תלמידתה של אלידע גרא, בתיכון של האקדמיה. סגנון הפאנק היה מאוד חזק. כדי להכין את עצמי להוראת הסגנון, כבר בהתחלה צפיתי ב-MTV. אז זה היה הערוץ שהכתיב את האופנה בתחום הריקוד המסחרי (commercial dance). מצאתי איך

**ממה מורכב מבחן הקבלה?**

"מבחן הקבלה מורכב משלושה חלקים: אודישן קבוצתי, שאני מעבירה; הצגת קטע אישי; וראיון אישי. האודישן הקבוצתי מתחיל בבר. התרגילים מאוד בסיסיים: פלייה (plié), בטמן טונדו (battement tendu), פסה (passé), ודבלופה (développé). אם אני רואה שיש לי נבחנים בעלי ידע, אני מעלה את רמת התרגילים כדי לחדד מבחינתי את רמתם. בשלב הזה אני מבקשת, לדוגמה, פירואט (pirouette) על הבר ובלאנס (balance) בעמידות השונות. אחר כך אני מעבירה את הנבחנים לעבודה במרכז. אלמנטים קלאסיים במרכז. הרבה פעמים אני מרכיבה תרגיל פור־ד־ברה (port de bras) – עבודת ידיים. עבודת ידיים מראה הרבה על עבודת גב נכונה. בסוף המבחן במרכז אני מבקשת קפיצות. לאחר מכן עוברים לבצע אלמנטים נבחרים מהפינה. חשוב לי לראות איך הם זזים בחלל. מהפינה אני עושה שסה (chasse) וטריפלט (triple) – בתרגיל הזה נופלים לצערי המון נבחנים. לסיום אני מעבירה להם קומבינציה באורך של שתי שמיניות ורואה איך הם מסתדרים עם קליטה ועם חומר אחר משלהם. אחר כך מתחיל החלק השני – אחד אחד הם מראים לי קטע אישי".

"בחלק השלישי נערך ראיון אישי. בראיון אני לא רק שואלת איפה רקדת וכמה זמן, אלא גם מתי הלכת בפעם האחרונה לראות מופע מחול. חשוב לי לדעת עד כמה הם חשופים לעולם המחול ולתרבות בכלל. אם הם עתידים להיות מדריכים הם יהיו מחנכים, ואיך תהיה מחנך טוב ללא חשיפה תרבותית? חשוב לי לדעת אם הם ערים לכך שעליהם להיות צרכני תרבות".

**מבחן הקבלה בהחלט מקיף. מי מצליח להתקבל?**

"העדיפות היא כמובן לרקדנים שיש להם רקע, טכניקה טובה ובסיס טוב. רקע בבלט קלאסי עדיף מאשר במחול מודרני. אני מחפשת בשלות, כי מי שיהיה מדריך יעמוד מול כיתה וצריכה להיות לו בשלות מסוימת כדי שיקבל אחריות לתלמידים ויידע לקבל החלטות נכונות ורציונליות. חשוב מאוד – אם מגיעים אנשים ללא רקע ובסיס והם לצערי כבר מלמדים, אני מקבלת אותם אוטומטית. מכיוון שאין אני יכולה לומר להם להפסיק ללמד, אני מעדיפה לקבל אותם, להכשיר אותם, ללמד אותם ולהראות להם כמה חסר להם, כמה הם עוד צריכים ללמוד והיכן יוכלו לרכוש הכשרה נכונה. אני מעדיפה לקבלם מאשר לשלוח אותם שימשיכו ללמד ללא ידע. חשוב לי שיתקנו את הטעויות שלהם. מדובר גם באנשים שמגיעים ממקומות רחוקים מהמרכז, שלא עמדו לרשותם אפשרויות רציניות ומרכזי מחול. בנוסף, מעניינת אותי השפה האישית של

הנבחנים. אם אין לרקדן רקע טכני רב, אבל אני מזהה תכונה יצירתית בתנועות או שפה אישית מעניינת, זה מספיק כדי שאקבל אותו. בקורס השיעורים לו כמורה – השטח יעשה את שלו. אני יודעת שלפחות תרמתי למקם אותו".

**לפי התיאור של מבחן הקבלה, אני מבינה שהקבוצה איננה הומוגנית. איך זה מסתדר?**

"הקבוצה מאוד לא הומוגנית, היא לעולם לא תהיה הומוגנית ואין צורך בכך, שהרי לא כל המורים ילמדו באותה הרמה. בנוסף, כולנו יודעים שלא כל רקדן טוב הוא מורה טוב. הרמה חשובה, אבל היא לא הכל. חשוב לי שהם ילמדו נכון ושרמת ההסבר תהיה גבוהה יותר מרמת הביצוע. רמת השיעורים איננה נמוכה והחומרים הם בהתאם. כמובן, ישנה שונות טכנית. אלה שמגיעים עם רקע טכני חלש מבינים שהם חייבים לקחת שיעורים נוספים כדי להתפתח. רוב הרקדנים שמגיעים עם רקע טכני חזק לא מרגישים שהם דורכים במקום. ראשית, הם מחדדים את עצמם מבחינה טכנית: הרי גם ברישניקוב עושה פלייה על הבר כל יום. שנית, הם פנויים יותר להתבונן על דרך ההוראה שלהם. רקדן שהיה עסוק בקבוצה וחסם את עצמו להתפתחות, לצערי נשאר במקום. אסור לשכוח: אני מכשירה מדריכים ולא רקדנים. מי שרוצה להתפתח כרקדן צריך להיות אחראי ולקחת עוד שיעורים. בשורה התחתונה, כולם יקבלו אותה תעודה והשטח יהיה המבחן האמיתי שלהם".

**כיצד את מצליחה לשקף לכל אחד היכן הוא עומד מבחינת היכולת הטכנית ואיך יוצרים אינטגרציה?**

"לרקדנים שהצד הטכני שלהם חלש, פתיחת הקורס היא סטירת לחי. אני מעבירה שיעור קלאסי ברמה גבוהה והם מגלים שהדרך עוד ארוכה. לא פשוט להם – כבר בשיעור הראשון הם מקבלים מדד נכון לרמתם. הם מגיעים ממקומות שלא היו בהם הרבה אופציות, שם הם היו כוכבים וכך הם חושבים עד לשיעור הראשון. הם לא יודעים שג'ז נראה אחרת ולכן השיעור הראשון ממחיש להם את החוסר. בהתחלה חלק מהקושי הגדול הוא להבין 'למה הם צריכים את זה?' 'מה הקשר?' בהמשך הם מבינים ועושים את ההקשרים, ואני יודעת שהצלחתי כאשר הם מבקשים עוד שיעורי קלאסי. לעומתם, הטכנאים שבקבוצה מבינים כבר בשיעור הראשון שיש מענה נכון ליכולת שלהם. הם אמנם פנויים יותר לשים לב לדרך ההעברה של השיעור, אבל עוד מבצעים אותו כרקדנים ולא כמדריכים. רק בשלב המתודיקה העיונית הם כולם עושים את ההקשר".

**מהי מערכת השעות?**

"הקורס מורכב משלושים מפגשים. הם מגיעים פעם בשבוע ביום שישי בשעות 08:00–14:30. הלימודים מחולקים לארבע שעות אקדמיות עיוניות (שעה אקדמית – 45 דקות) וארבע שעות אקדמיות מעשיות. יש חלוקה לתורת הענף ותורת האימון. את תורת הענף מרכיבים המקצועות הישירים של התחום מבחינה מעשית ועיונית. השיעורים המעשיים כוללים: ג'ז על סגנונותיו, בלט קלאסי, מחול מודרני, קומפוזיציה, אימפרוביזציה. שיעורי העשרה: פלמנקו, תיאטרון מחול. השיעורים העיוניים: מתודיקה בכלל ומתודיקה של הג'ז בפרט, הפרעות אכילה, תולדות המחול ותולדות הג'ז. תורת האימון היא יותר שיעורים עיוניים כמו אנטומיה, פיסיולוגיה, פציעות ספורט ותזונה. בנוסף, אני מכניסה שיעורים של פסיכולוגיה של גיל ההתבגרות".

**מהו המשקל העיוני והמעשי בתורת הענף?**

"הסמסטר הראשון, הכולל 15 מפגשים, הוא יותר חווייתי. חשוב לי שיחושו את החומר על הגוף, שיחוו את השיעורים באופן פיסי. הם לפעמים שואלים: 'למה לא מתחילים ללמוד מתודיקה מהתחלה?' אני עונה שחשובה לי החוויה הגופנית, הקושי או הקלות של אלמנטים מסוימים נלמדים לא רק באמצעות ראייה או סימון, אלא מתוך עשייה. השיעורים מתמקדים בשיעורי בלט קלאסי, מחול מודרני וג'ז על סגנונותיו. בכל יום הם עוברים שני שיעורים מעשיים, שאחד מהם הוא תמיד ג'ז. אני מלמדת ג'ז מחזות זמר, ג'ז מודרני, ג'ז לירי ובלט קלאסי. לכל שאר הסגנונות אני דואגת להביא מורים מובילים בתחומם, עם הכשרה ראויה. חשוב לי שילמדו אצל עוד מורים. עלי לציין שכל השיעורים מועברים בצורה מתודית. כל מלה שאני אומרת היא מתודית, מהשיעור הראשון. כך המתודיקה בעצם קיימת כבר בסמסטר הראשון. החוויה הפיסיית מלווה בתיקונים ובהתנהלות שיעור נכונה. כך נבנה הקשר בין הסמסטר הזה לסמסטר הבא".

"בסמסטר השני אני נכנסת לנבכי המתודיקה, שתופסת חלק ניכר משעות הלימוד. אני מפרקת, מסבירה אלמנטים ובעצם מלמדת את הסטודנטים איך ללמד. מכיוון שבסמסטר הראשון הם חוו את התנועה על גופם, ההקשר בין ההנחיה לביצוע ובין הביצוע עצמו הופך לנהיר, מקיף ושלם. לדוגמה: הם יוצרים את הקשר בין החוויה האישית של ביצוע פלייה מדויק ובין ההנחיות שעליהם לתת לתלמיד כדי שגיע לאותו ביצוע מושלם. האלמנטים שבהם אני מתמקדת הם הבסיס. הם לקוחים מעולמות הקלאסי, המודרני וכמובן אלמנטים ספציפיים לג'ז. בהמשך אני מדברת על החשיבות של אלמנט מתפתח בשיעור, כיצד

לבנות שיעור ודינמיקה נכונה של שיעור. היות שלא כל התלמידים מלמדים ומי שמגיע לקורס ומלמד עוד צעיר מבחינת הניסיון, אני מדברת אתם על התמודדות עם בעיות בשטח, כמו סידור שורות, הקראת שמות, תלבושת, משמעת, הצבת גבולות שאינם נוקשים מדי. בשיעורי המתודיקה אני חוזרת לתחילת השנה, לשיעורים המעשיים שנלמדו, ומתחילה לפרק אותם ולהסביר את השפה מתוך התמקדות בזווית של המורה – לא של הרקדן. אני לא מלמדת איך לעשות אלמנט מסוים, אלא איך ללמד לעשות אותו. בשיעורים הללו אני מסבירה את ההבדל בין גילאים שונים ומה מתאים ללמד בכל גיל. למשל, אני לא מאמינה שיש ללמד ג'ז בגילאי היסודי הצעירים אם הציבור מבקש זאת, ואני מסבירה איך ללמד טכניקה במסווה של ג'ז, איך נגרום לתלמידים לעבוד על אלמנטים קלאסיים בלי שירגישו שמדובר בשיעור קלאסי ויקבלו את היסודות הנכונים. אני מלמדת אותם לעבוד לפי נושא, לתת ערך מוסף למה שהם מלמדים. שיעורי המתודיקה מסתיימים כאשר כל אחד מהסטודנטים מעביר אימון מדריך באורך של 45 דקות".

"בסמסטר הזה אני מכניסה גם את האימפרוביזציה והקומפוזיציה. הם מתחילים בנקודת מוצא שלא מאפשרת לי להכניס אימפרוביזציה וקומפוזיציה בסמסטר הראשון. ראשית, הם עוד בשלב ההיכרות, שלב שבו הם לא חשים בנוח אחד עם השני. שנית, אין להם עדיין מספיק בסיס תנועתי כדי שיוכלו לקבל כל מה שאפשר משיעורי האימפרוביזציה. התזמון חשוב ומשרת אותי גם בצורה נוספת: מי שכבר מלמד בשלב זה מתחיל בתכנון הריקוד לסוף השנה והשיעורים הללו, אחרי החוויה שעבר בסמסטר הראשון, ישרתו אותו נכונה".

**נשמע שלימודי המתודיקה מאוד משמעותיים להם, בדומה לכל מורה צעיר. איזה שינוי את רואה שחל בהם בעקבות לימודי המתודיקה?**

"אחרי שהם לומדים מתודיקה, הם מתחילים לשם לב לטעויות של מורים אחרים. מתעוררת תשומת הלב שלהם כמורים. בדיעבד הם עושים את ההקשר לשיעורים בסמסטר הראשון. אחרי שיעורי המתודיקה אני מרגישה שהם מתחילים לבחון את עצמם. לבחון אם משהו שעשו שנים, כי כך למדו, אכן נכון? אני גם שואלת אותם הרבה שאלות – שיתרגלו את השפה. חשוב לי שידברו בשפת המחול. כל השנה, ובמיוחד באימון המדריך, אני נותנת במה לסטודנטים למשוב הדדי ביניהם. העמידה בעמדת המתקן מאפשרת לסטודנטים לבחון ולהעמיק את השימוש בשפה".

"הדגשים קיימים מהיום הראשון. בכל שיעור אני חוזרת על אותם הדברים, עד שזה מחלחל.

יציבה נכונה לא תלמד בשיעור אחד, חשוב לי ללמד נכון מההתחלה, מפני שהרגלים לא טובים קשה לשנות. אני רואה שהם נפתחים להערות ולאט לאט משנים הרגלים לא טובים ומשתפרים. התהליך כלל איננו קל להם. תיאורטית אפשר להבין הכל, אבל היישום דורש המון זמן. בשלב הזה הם גם מבינים את האחריות שלהם כלפי תלמידים. מהשיעור הראשון אני מקנה להם הרגלי עבודה: מקפידה על עמידה בזמנים, תלבושת, רבע שעה לפני שיעור מחול להתחמם, שמירה על שקט בשיעורים, וכשקבוצה אחת עושה מהפינה, זה הזמן להתאמן. אני מאמינה במנטליות במידה רבה ואני מאוד פדנטית. אני גם רואה שזה עובד ומצליח והם מיישמים את זה הלאה".

**יש דילמות שעולות אצל הסטודנטים בשלב לימודי המתודיקה?**

"כן, בהחלט. הרבה מרכזי מחול לא שייכים לאנשי מקצוע אלא לאנשי עסקים, שרואים בסטודיו עסק ולכן יש להם דרישות ברמה פופולרית. אני מלמדת את המדריכים להלך על החבל הדק שבין האמנות המקצועית לדרישה העממית. אני מנחה להיות נחמד ועם זאת אסרטיבי, מה שלדעתי כל מורה צריך בכל מסגרת שבה הוא מלמד. הדומיננטיות לא נפגעת אם המורה הוא סימפטי. בשיעור הראשון אני מנחה בפירוש לא להתעכב על טכניקה. ראשית, יש להקנות לתלמידים חוויה ריקודית, שיבואו לרקוד בכיף ובהנאה. אחרי שהתלמידים כבר להוטים להגיע לשיעור, אפשר להתייחס לנושא הטכני".

**מהו אימון מדריך מוצלח בעינייך?**

"כשאני רואה שיש יישום מלא ונכון של כלל החומר שנלמד מתחילת השנה. לתלמידים אני אומרת: 'אני עושה לכם שטיפת מוח, אבל אני לא רוצה שתיראו כמו חיילים'. כל אחד צריך לקחת את ההנחיות שלי ולשלב אותן בעולם התוכ שלו, לפי יכולותיו. עליהם להפנים את החומר ולשלב אותו בחומרים שלהם. אני אומרת להם: 'אל תהיו רובוטים'. הם צריכים להקפיד לצקת את ההנחיות לחומרים ולשפה שלהם, כך שיהיו נכונים. בצורה הזאת ברור שחלק ילמדו גילאים צעירים יותר וחלק ילמדו גם מתקדמים. יש קריטריונים שעל פיהם אני מעריכה את אימון המדריך: יכולת ביצוע, מתודיקה בלימוד התרגיל, דרך פירוק התרגילים, אינטנוציה, עמידה מול קהל, קצב וספירה נכונה, בחירה מוסיקלית, הדרגתיות השיעור וקו מנחה לשיעור. כשאני רואה שיעור כזה, אני יודעת שהצלחתי".

**מדברייך אני מבינה שכרזת את מאוד קשובה ומקבלת מקום מרכזי בעיני הסטודנטים. איך את רואה את תפקידך כרזת הקורס?**

"אני מאוד נוכחת כרזת. בוודאי בשיעורים שאני מעבירה, אבל אני גם צופה בשיעורים ובהרצאות הנוספות שהם עוברים. הצפייה בסטודנטים בשיעורים האחרים ובאינטראקציות אחרות עוזרת לי להרכיב תמונה מלאה של כל אחד ואחת מהם. אני נמצאת אתם לכל אורך הדרך ומראה להם שגם לי כיף ללמוד ולהשכיל. אין לי שיגעונות גדלות. עם זאת, אני בהחלט רוצה להיות משמעותית כרזת הקורס ולהשפיע בחלקת האדמה שלי. הקורס שבניתי הוא מאוד מרכזי. יום בשבוע על פני תשעה חודשים זה לא הרבה, אבל זה בהחלט יכול להביא אותם לרמת הבנה ויישום טובה. כמובן, גם כרזת משנה לשנה אני משתנה. אני מאוד ערה לתהליכים שמתרחשים בעולם המחול והתהליכים מקבלים ביטוי במערכת השעות של הקורס. הסטודנטים החכמים הם אלה שמבינים שקבלת התעודה בסוף הקורס היא רק תחילת הדרך. אני מלמדת אותם להיות מדריכי ג'ז. התעודה איננה תואר אקדמי, אבל אני מרגישה שמ המקום הזה הם מתפתחים. ואכן, יש כאלה שרוצים להתקבל אחר כך לאקדמיות הגבוהות".

**עלי להודות כי היחס למחול הג'ז נתפש בעיני כפרדוקס. מצד אחד שיעור ג'ז הוא העדיפות האחרונה בכל תוכנית לימודים אקדמית שמכשירה רקדנים או מורים בארץ ובעולם. מצד שני זה המחול הפופולרי ביותר, והביקוש ללמוד אותו ולמורים שילמדו אותו גדול. בעקבותיו נוהרים רבים לסטודיו למחול הקרוב וזרכו הם נחשפים לכלל טכניקות המחול ומשתכללים בהן. לעתים קרובות אף מגיעים לאקדמיות המסודרות. מה דעתך?**

"הג'ז הוא אמנות. אני מרגישה שאני מעבירה שיעור מודרני טכני בשילוב אלמנטים שלא קיימים במחול המודרני או בבלט הקלאסי. ברגע שמרכזי המחול יקפידו לקבל תחת חסותם מורים ומדריכים בעלי תעודות מסודרות, לא דווקא את הרקדן התורני שהופיע בטלוויזיה, תעלה רמת הג'ז בארץ. כשתהיה הכרה בכך שהכשרה וטכניקה טובה בשיעור הם שילוב מנצח, הג'ז יוכל להתפתח הלאה. הג'ז ייתפש ברצינות ויוכנס למגמות המחול. אני מקווה שיכירו בכך שבג'ז נמצאים כל האלמנטים הטכניים ושהוא מהווה אמצעי ביטוי שונה ומיוחד מבחינה תנועתית. יש בו משהו מאוד זורם. לדעתי, הגבול בין הג'ז הלירי והמודרני לשיעור מודרני עכשווי מטושטש היום. בוודאי שישנה פילוסופיה אחרת וקיימות בחירות מוסיקליות שונות, אבל יש דמיון תנועתי מאוד גדול. כיום, ששיעורי הבגרות במודרני הם עם שונות כל כך גדולה, אני חושבת ששיעור ג'ז יכול בהחלט לעמוד בקריטריונים של בחינת בגרות. אני מקווה שאכן יהיה לג'ז מקום של כבוד גם כמקצוע בגרות במגמות המחול".